

Pääsisikö Albert E. tohtoriksi?

Hiemän ajatelmia tutkimuksesta. Nap-pasin tänään Helsingin Sanomissa julkaistusta lukijan mielipidekirjoituksesta sitaatin, joka on alun perin Ilkka Niiniluodolta lainattu: ”Tiede on ainoa inhimillinen instituutio, joka pyrkii tekemään kollektiivisen itsepetoksen mahdottomaksi.” Tämä melko vahvasti latautunut teesi jäi mieleeni pyörimään. Onko tämä totta ja kestäkö virke lähempää tarkastelua? Onko se joskus ollut totta, mutta ei enää? Vai onko väittämä tänä päivänä itsekin osa kollektiivista itsepetosta? Minä katselen tiedemaailmaa vain kapeasta kliinisen tutkimuksen sekatyöläisen näkökulmasta. Kuitenkin viimeaikainen julkinen keskustelu yliopistojen linjauksista, tieteen suunnasta ja vaikkapa väitöskirjivaatimuksista on herättänyt ihmetystä. Kenties aivan käsi sydämellä emme enää voi sanoa tieteenkään onnistuneen itsepetoksen vaikeuttamisessa. Viimeisimpänä yllätti erilaisten rekrytoinnissa käytettävien kaupallisten testien ajaminen tohtorikoulutuksen valintamenettelyyn. Mietin vain, olisiko Einstein energinen, ulospäinsuuntautunut ja tuloshakuinen tiimipelaaja? Väheksymättä vuorovaikutustaitojen merkitystä pohdin, voisiko tutkijana ollenkaan pärjätä hiukan introvertimpi henkilö? Se sellainen ”tutkijatyyppejä”. Näyttää siltä, että tieteestä on tullut hieman enemmän väline ja sen arvo sellaisenaan on vähentynyt. Tutkimustyötä tekemällä tulee saavuttaa jotakin, mikäpä siinä. Mutta eikö alun perin haluttu oppia uutta, saavuttaa tietoa ja ratkaista ongelmia, eikä niinkään saavuttaa arvonimiä, rahaa, patenteja tai Suomen vientirytysten menestystä? Tuhannen tohtorin pilotti esimerkkinä viimeksi mainitusta on kylläkin virittänyt tervetullutta keskustelua näistä asioista. Hieman pessimistisesti arvailen, että vaatimustaso todennäköisesti laskee sen vaikutuksesta ja sen myötä lopulta laskee myös tutkimuksen arvostus. Tätä kirjoittaessa homma on jo käynnissä ja tulevaisuus näyttää, tuleeko tuhannesta tohtorista tuhat menestystarinaa, jolla Suomi saatiin nousuun, vai myöhemmin vaiettu outo poikkeama yliopistojen historiassa. Kliinisen

tutkimuksen maailmassa väitöskirjojen valmistuminen tuskin kovasti nopeutuu, ellei tohtorikoulutuksen tavoitteista tingitä. Ja miksi pitäisi?

Uusien tulosten joskus penseä vastaanotto tiedeyhteisössä herättää myös ajatuksia. Olin todistamassa kiinnostavaa keskustelua Euroopan tehohoitoyhdistyksen ESICM:n kongressissa, jossa tilaisuuden aiheena oli sydänpysähdyspotilaan viilennyshoito. Esiintyjien joukossa oli laajoin ja laadukkein tutkimuksin viilennyshoidon tarpeen kyseenalaistanut ja hyödyttömäksi osoittanut huippuasiantuntija. Käytännössä nykyhetkellä melko vastaansanomattomasta tutkimusnäytöstä piittaamatta yleisöstä löytyi kuitenkin rohkea aiemman käytännön puolustaja. Hänen näkemyksensä oli, että hoitomuodon hyöty on jo todistettu, ja uudessa näytössä on heikkouksia, joiden vuoksi se ei ole pätevää. Näytön puutteiden huomiointi onkin tietysti yleensä oikein, sillä täydellistä näyttöä ei voidakaan saada. Mutta laadukkaankin näytön lopullisuus on harvoin totta. Uusi tutkimus samankaltaisesta aineistosta voikin tuottaa erilaisen tuloksen, johtuen vaikkapa siitä, että asiat ovat muuttuneet ratkaisevasti jossain muualla, esimerkiksi toisaalla hoitoketjussa. Aiempia tutkimustuloksia voi siis kyseenalaistaa ja takkinsa kääntää, kun data sallii, sillä totuudet eivät ole pysyviä.

Rehellisesti on kyllä myönnettävä, että joistakin tuloksista on helpompi pitää kuin toisista. Erityisen helppo on pitää niistä, joita omat arkihavainnot, maailmankuva tai ennakko-odotukset tukevat. Tai niistä, joille löytyy järkeenkäypä patofysiologinen peruste tai selitys, kuten vaikka juuri viilennyshoidolle. Siltikään en melkein ollut uskoa, kun kuulin kuinka vaikeaa tutkijoilla oli kertomansa mukaan ollut uusien, dogman kyseenalaistavien, tulostensa julkaisemisen jälkeen. Lopullinen totuus oli nimittäin jo saatu, eikä uutta tietoa haluttu hyväksyä. Onneksi rohkeita kyseenalaistajia vielä löytyy. Ehkäpä 2000-luvun alun lupaavat tehohoitotutkimukset tekevät paluun tässä sinikäyrän muotoisessa maailmassa. Saammeko Swan-Ganzin katetrit takaisin? ■

On helppo pitää tutkimus-havainnoista, joita omat ennakko-odotukset tukevat.